

Ekologické tehly na spoločný európsky dom

Rozpad východného európskeho bloku po r. 1989 zmenil situáciu v medzinárodných vzťahoch a otvoril bývalé prísne strážené východoeurópske štáty západnému svetu. Okrem podnikateľov začali sem prichádzať i členovia rôznych medzinárodných iniciatív, zameraných na ochranu prírody a životného prostredia. Jednými z prvých boli aktivisti celosvetového hnutia ochrany prírody (WWF - Wild World Found), ktorí sa u nás skontaktovali predovšetkým so Slovenským zväzom ochrany prírody a krajiny (SZOPK), ako aj s rôznymi vedeckými inštitúciami. Z výskumných pracovísk nadviazal spoluprácu s centrárou WWF vo Viedni ako prvý Ústav krajiny ekológie SAV, ktorý v rámci výskumu alúvia rieky Moravy, t.j. bývalého pohraničného pásma, hľadal kontakty s pracoviskami zainteresovanými do výskumu rakúskej strany nivy Moravy. Prostredníctvom pracovníkov WWF sa ústav skontaktoval aj so Svetovou bankou, ktorá podporuje a svojím spôsobom i riadi činnosť iniciatívy „*Ecological bricks - for our common house of Europe*“ (IEB), založenej r. 1991 na pomoc pri preklenutí vzťahov medzi západnou a východnou Európou po rozpade socialistického bloku.

Náplňou programu tejto iniciatívy je zaradenie vybraných veľkoplošných chránených území (národných parkov, chránených krajinných oblastí, biosférických rezervácií), ktoré ležia na hraniciach dvoch, prípadne troch štátov, do so – znamu medzinárodne sledovaných hodnotných častí Európy. Konečným cieľom je vytvoriť v štátoch bývalého východného bloku sieť chránených území s prepojením na západnú Európu. Tieto vybrané oblasti sú v zmysle IEB „tehlami“, z ktorých by sa mal postaviť spoločný európsky dom. V súčasnosti je do programu zapojených 12 štátov: Nemecko, Rakúsko, Bulharsko, Maďarsko, Poľsko, Albánsko, Macedónsko, Rusko, Ukrajina, Bielorusko a dva nástupnícke štáty ČSFR - Česká republika a Slovensko.

V každom z nich pracuje už tretí rok koordináčne pracovisko, ktoré sprostredkúva kontakty medzi organizačným centrom a správami jednotlivých chránených území. Koordináčnymi pracoviskami sú nevládne inštitúcie, predovšetkým rôzne nadácie a fondy zamerané na ochranu prírody a životného prostredia. V bývalej ČSFR vykonávala funkciu koordináčneho pracoviska nadácia na záchranu lužných lesov „Veronica“ so sídlom v Brne. Po rozdelení nemalo Slovensko v projekte iniciatívy IEB svojho zástupcu. Toto vákuum dočasne preklenul Ústav krajiny ekológie SAV, konkrétne pracovný tím grantového projektu „Ekologický výskum alúvia rieky Moravy“, ktorý vypracoval pre centrum IEB vo Viedni potrebné materiály. Od mája 1993 prevzala funkciu koordináčneho centra pre Slovensko nadácia „Biosféra“ zaregistrovaná 27. 4. 1993 na Obvodnom úrade Bratislava I. Sídlom nadácie je so súhlasom Predsedníctva SAV Ústav krajiny ekológie SAV v Bratislave.

Svetová banka a jej inštitúcie vybrali na Slovensku 4 územia, ktoré predstavujú v zmysle idey IEB „ekologické tehly“ na európsky dom: Tatranský národný park spolu s poľskou časťou TANAPu, Pieninský národný park spolu s poľskou časťou, CHKO Východné Karpaty spolu s poľskými Bieszczadami a rezerváciou na ukrajinskej strane a Slovenský kras spolu s národným parkom na území Maďarska. Ústav krajiny ekológie SAV vyvinul iniciatívu, aby sa medzi tieto územia zaradilo aj alúvium rieky Moravy. Prvé podklady o význame tohto územia nielen pre Slovensko, ale aj pre celý stredoeurópsky región odovzdali zástupcom Svetovej banky ešte v júni 1991. Začiatkom tohto roku rokovania pokračovali vo Viedni, v súčasnosti by sa malo s konečnou platnosťou rozhodnúť.

Členmi iniciatívy „Ekologické tehly“ sa môžu stať nevládne inštitúcie, ochrannárske združenia, rôzne spolky, ale aj jednotlivci. Od júna 1993 bude medzinárodným koordináčnym centrom aj pre fi-

nancovanie tohto programu European Trust for Natural and Cultural Wealth so sídlom v Prahe. Avšak členovia IEB budú združení v európskom ekologickom hnutí (European Ecological Movement), ktoré sídli v Mníchove a vedie ho dr. Helga Roth. Tohto roku začalo vydávať pre svojich členov bulletin IEB-NEWS. V nultom čísle oboznamuje s poslaním a cieľom projektu IEB, ako aj so zameraním a úlohou bulletinu. Chce predovšetkým sprostredkovať informácie a skúsenosti medzi jednotlivými vedeckými pracovníkmi, dobrovoľnými ochrancami prírody, rôznymi ochrannárskymi združeniami v západnej a východnej Európe. Mal by teda plniť funkciu akéhosi mostu medzi východom a západom. Bulletin IEB-NEWS bude vychádzať v troch jazykoch (anglickom, nemeckom a ruskom).

Zaradenie Slovenska do tohto medzinárodného projektu znamená na jednej strane potvrdenie významu nášho štátu v celoeurópskom kontexte, na druhej strane však je to i záväzok a povinnosť nielen štátu ako celku, ale každej príslušnej inštitúcie a jednotlivca - starať sa o zachovanie prírodného bohatstva Slovenska.

Eva Kalivodová

„Sme práve teraz nažive, keď by sa mohla zatiahnuť opona za vedomým životom na tejto krásnej planéte, zavesenej vo vesmíre ako drahokam. Naše pramatky a praotcovia nečelili ničomu podobnému, pretože každá generácia pred nami považovala za samozrejmosť, že život bude pokračovať. Tento pocit istoty je teraz stratený a sme nažive v čase tejto veľkej straty. Nejde o stratu budúcnosti. Je to strata istoty, že vôbec nejaká budúcnosť bude. Týka sa to každého, či pracuje v Pentagone, alebo v mierovom hnutí. A ešte nám len začína dochádzať, akú daň si to vyžiadala.“

Joana Macyová

(Náš život ako Gaia, z knihy Myslieť ako hora)
